

A flora nemoral é un anticipo á primavera que nos avisa do cambio de estación e que enche o solo das nosas fragas de vistosas cores e agradables arrecendos.

Nemoral é un adxectivo que fai referencia aos bosques caducifolios. Á flora nemoral pertencen todas aquelas plantas que medran no sotobosque e polo tanto adaptadas aos ciclos de perda de folla das árbores dominantes. Corresponde, logo, a climas temperados con períodos de xeadas curtos. O bosque de ribeira, pola súa situación nas marxes dos ríos, posúe as características axeitadas para ser un dos ecosistemas que máis plantas nemorais acolle. Estas plantas son con frecuencia anuais e son as primeiras en aparecer sobre o manto de follas que deixaron as árbores despois do outono. Teñen así adaptada a súa fenoloxía á estacionalidade do ecosistema, florecendo antes da primavera e aproveitando a insolación que penetra entre as pólas das árbores. Algúns insectos teñen adaptados os seus ciclos vitais para facer coincidir a eclosión dos seus ovos co florecemento destas plantas, polo que se aproveitan, sen apenas competidores, dos recursos que ofrece a flora nemoral, que á súa vez se beneficia dos insectos ao ser polinizada. Porén, as herbáceas non son as únicas plantas que adiantan a súa floración; ameneiros, salgueiros e abeleiras botan as súas flores antes que as follas, polo que optimizan a polinización, a través do vento, cando existen menos obstáculos.

No folleto que tes nas mans presentamos dez especies destes exemplares e animámosvos a descubrir outras moitas que aparecen nos nosos ríos anunciando que a primavera está a chegar.

flora nemoral dos ríos galegos

 proxectorios

www.proxectorios.org

Travesa de Basquiños 9, baixo. 15.704
Santiago de Compostela Galiza
info@proxectorios.org

Iniciativa

Promove

 augasdegalicia

INSTITUTO
DE ESTUDIOS DO
TERRITORIO **iet**

 XUNTA
DE GALICIA

guía de identificación

Abeleira

Corylus avellana

Pequeno arbusto caducifolio de ata 8 metros de alto no que son características as numerosas varas rectas que medran dende as raíces e a base dos tallos. Flores masculinas agrupadas en amentos amarelentos cilíndricos colgantes. Florece de decembro a febreiro e frutifica de agosto a setembro.

Especie cultivada polos seus froitos e para aproveitamento das varas que se usan en cestería. Algunhas partes da planta, como a cortiza, teñen usos medicinais.

Salgueiro

Salix spp.

As follas son alongadas, redondas ou ovais, con frecuencia de bordes serrados. Son plantas con flores masculinas e femininas en diferentes individuos. Os amentos saen na primavera e a miúdo antes das follas.

As especies do xénero *Salix* prefiren substratos húmidos polo que se atopan con frecuencia a beira de ríos e formando parte do bosque de ribeira. As especies deste xénero teñen distintos aproveitamentos como ornamental para o peche de fincas, para cestería ou como medicinal.

Narciso, amarelles

Narcissus cyclamineus

Herbácea con bulbo de 15 mm do que nacen 2-3 follas lineares acanaladas. Unha única flor solitaria de cor amarela en forma de tubo péndulo e con 6 tépalos curvados cara atrás. A corola ten a mesma lonxitude que os tépalos e o seu borde é festonado. A polinización é a través de insectos. Florece de febreiro a abril.

Habita nas beiras de cursos de auga e solos húmidos. Especie endémica de Galiza e do norte de Portugal, catalogada como vulnerable.

Cáncaro, primavera

Primula acaulis

As follas forman unha mouta basal e son peludas polo envés. Flores solitarias sobre pedicelos de 6-20cm., cálice cilíndrico. Corola amarela cos pétalos parcialmente soldados en tubo. Florece entre febreiro e xuño.

Habita bosques de ribeira e prados frescos de todo o país. É unha planta comestible, empregándose as súas follas novas crúas ou cocinadas para facer sopas; as súas flores en ensalada.

Herba das almorras, ranúnculo.

Ranunculus ficaria

Planta perenne, provista de raíces de dous tipos diferentes, unhas fibrosas e outras tuberosas. Follas ovadas. Flores con 3 sépalos que logo caen (o máis habitual no xénero son 5). Os pétalos son de cor amarela brillante. Florece de marzo a maio.

As follas novas en primavera empréganse para facer cocidos e ensaladas. Porén, durante a fructificación as follas se volven venenosas.

Anémone

Anemone nemorosa

Follas basais que aparecen despois da floración con longos peciolos. As flores solitarias constan de 6-9 pétalos brancos ou rosáceos e moitos estames de anteras amarelas. Florece de febreiro a abril. Habita bosques húmidos do interior de Galiza. Pódese confundir con *Anemone trifolia* subsp. *albida*, que é máis frecuente en prados ou bosques próximos á beira dos ríos; a subespecie ten as anteras de cor branca e constitúe un endemismo galego-portugués.

Xacinto bravo

Hyacinthoides non-scripta

Planta con bulbo renovado anualmente. Follas lineares. Flores tubulares con 6 tépalos, azuis, en acio unilateral, arrecendentes e pendurantes e recurvadas na parte externa. Estigma trilobado e anteras de cor crema. Florece de marzo a maio.

Medra nas orlas e claros de fragas umbrías, ao pé de sebes, en solos básicos ou neutros, dende o nivel do mar ata os 1000 m.

Violeta

Viola palustris

O xénero *Viola* inclúe máis de 500 especies con 15 especies presentes en Galiza. Son plantas herbáceas perennes estoloníferas con moutas de follas máis anchas que longas de limbo reniforme e con estípulas anchamente lanceoladas. Corola con 5 pétalos desiguais, libres, de cor branca ou azulados, co pétalo inferior prolongado nun esporón.

O grupo presenta unha ecoloxía moi variada, pero sempre relacionada con zonas húmidas e sombrías. Adoitan florecer entre febreiro e abril. Coñecidas polo seu cultivo ornamental.

Lúzula

Luzula sylvatica subsp. *henriquesii*

Planta cespitosa, moi estolonífera. Follas basais moi pelosas. Inflorescencia máis longa que a folla floral, de tipo cima, en grupos de 2 a 5 e coas ramas primarias máis longas que as secundarias. As anteras das flores son moito máis longas que os filamentos que as soportan. Florece de abril a xuño.

Especie nemoral, que atoparemos en lugares sombrizos e húmidos, como ameneirais e salgueirais de todo o país. Medra en zonas preferentemente acidófilas.

Omphalodes

Omphalodes nitida

Planta herbácea perenne, con tallos erectos de 20 - 65 cm. Follas basais lanceoladas co ápice agudo, glabras na face e algo pilosas no envés. Flores azuis en inflorescencia terminal con 5 lóbulos que converxen nun tubo curto de cor branco.

Florece en abril - xuño.

Medra en zonas húmidas e sombrizas formando parte de orlas herbáceas e vivaces de bosques caducifolios, marxes de cursos de auga, en substrato areoso ou pizarroso a unha altitude de 90 - 1.600 m. Moi común.